

OSMAN BALCIGİL

PUTLAR YIKILIRKEN

DESTEK YAYINLARI: 1107

EDEBİYAT: 344

OSMAN BALCIĞİL / PUTLAR YIKILIRKEN

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumaliođlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Özlem Esmegül

Editör: Devrim Yalkut

Kapak İllüstrasyonu: M.K. Perker

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Mayıs 2019 (10.000 Adet)

11.-12. Baskı: Temmuz 2019

13.-15. Baskı: Ağustos 2019

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-591-5

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkani.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Nazlı Koçak

Sertifika No. 40200

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

OSMAN BALCIGİL

PUTLAR YIKILIRKEN

*NÂZİM HİKMET bazı “putları yıkarken” ötekileri yapıyordu.
Günü gelecek, yaptığı putlar karşısına birer kâbus olarak
dikilecekti. Nefes kesen bir dönem romanı.*

Yazar Hakkında

1955'te İstanbul'da doğdu. Ekonomi eğitimi gördü. Ulusal dergi, gazete ve televizyonların haber bölümlerinde muhabir, editör, yönetici olarak otuz yıla yakın çalıştı. Pek çok ödül aldı. Latin Amerika'da yaptığı çalışmayla, 1988 yılında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından "Yılın Gazetecisi" seçildi. Sürekli Basın Kartı sahibi.

www.osmanbalcigil.com

Çalışmaları:

Birikim Yayınları, 1977-1980: Yayınevi yöneticisi.

İletişim Yayınları, 1980-1983 Yazar ve editör: *Yeni Gündem*, *Video Sinema*, *Tarih ve Toplum*, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*.

Cumhuriyet gazetesi ve *Cumhuriyet Dergi* 1983-1985: Yazılar, Röportajlar ve *Oxford Mektupları*.

Hürriyet, *Hürriyet Pazar* ve *Tempo* dergisi, 1986-1988: Yazar, editör.

Hürriyet Production, 1989 Araştırmacı, yapımcı, koordinatör: *Hodri Meydan*, *Tele-Vizyon*, *Tempo*, *Basın Kulübü* programları.

Show TV, 1993 Haber Müdürü, *Baş Sayfa* programı yapımcısı.

ATV, 1994 Haber Programları Genel Koordinatörü, *Üçüncü Sayfa*, *41 Dakika* programlarını hazırladı ve sundu.

Kanal 6, 1996 Haber Dairesi Başkanı.

Star TV, 1996 Haber Müdürü, *Kırmızı Koltuk*, *Osman Balçigil ile Gece Hattı*, *Dobra Dobra* programlarını hazırladı ve sundu.

HBB TV, 1997-2000 Haber Dairesi Başkanı, Anchorman, *Şeytanın Avukatı* programını hazırladı ve sundu.

Ottoman Medya, 2000-2013 Kurucu ortak.

Araştırma Kitapları:

Birleşmiş Milletler, Uluslararası Af Örgütü ve Ölüm Cezası,
Birikim Yayınları

1960 Anayasası Üzerine, Birikim Yayınları

İdamın Günlüğü, Onur Yayınları

Toplum: Layığı Bu Değil, Haziran Yayınları

Latin Amerika'nın Atar Damarları, Belge Yayınları

Romanları:

Ters Kanatlı Şahin, Destek Yayınları

Bilginin Efendisi, Destek Yayınları

Zerdüşt'ün Sırrı, Destek Yayınları

Dante'nin İstanbul Cehennemi, Destek Yayınları

Pisagor Tepkisi, Destek Yayınları

Mason Locası'nda Aşk ve Kılıç, Destek Yayınları

53. Risale, Destek Yayınları

Ela Gözlü Pars: Celile, Destek Yayınları

Yeşil Mürekkep, Destek Yayınları

İpek Sabahlık, Destek Yayınları

Nefesi Tutku Olan Kadın Afife Jale, Destek Yayınları

Denemeleri:

Karanlık Oda, Karakarga Yayınları

İki Güzel Çocuk

1961 Nisan/Paris*

Kitaplarla dolu çantası, günün modasına uyumlu kısa, küt kesilmiş saçları, omuzlarını açık bırakan beyaz, dar bluz, kısa ekose etek, erkekse siyah ayakkabılar ve soket beyaz çoraplarıyla tam bir üniversiteliydi genç kız.

Metronun Convention durağındaki merdivenleri çıkarırken, yanı sıra yürüyen babasına “Bakalım tanıyacak mı seni?” dedi.

Kızının sorusunu şaşırılmış gibi ve büyük bir güvenle “Tanımaz mı Ümit?” diye cevapladı Ömer.

İlk gençliğinden itibaren geriye doğru itinaayla taradığı saçları beyazlamışsa da fırça gibi kalmıştı. Işıldayan yeşil gözleri, yüzündeki yaşlılığa dair derin çizgilerle savaşını sürdürüyordu. Ve hâlâ upuzun, dimdik, sıırım gibiydi.

Bir yandan babasının kaç yaşında olduğunu hesaplarken “Kaç yaşında olmuştur?” diye sordu Ümit.

Ömer 1961’den 1902’yi çıkardı ve tereddüt etmeden “Elli dokuz oldu bu yıl” dedi.

Genç kız bu hesapla kendisinininkini birleştirdi ve az sonra görecekleri adamın babasından beş yaş daha büyük olduğunu buldu.

***

---

* Nâzım Hikmet bu ziyaretinde Paris’te kırk gün kaldı. Yanında Vera da vardı. Ardından, Fidel Castro’ya “Barış Ödülü” vermek üzere, Barış Komitesi adına, Havana’ya gitti.

En çok da aşkı anlatan filmlerin, romanların, şarkıların, şiirlerin kenti Paris'te, şahane bir bahar ikindisiydi.

*Kızıyla birlikte Nicolas'ın zengin şarap dükkânını sol-
larında bırakırlarken, Ömer saatine heyecan içinde bir kez
daha baktı.*

*Ümit, "Daha yirmi dakika var. On dakikada oradayız"
dedi telaşa mahal yok dercesine.*

*Cümlesini tamamlarken, sağ omzunda asılı ağır çanta-
dan kırmızı bir kitap çıkardı, önceden işaretlemiş olduğu
bir sayfayı açtı, parmağını arasına koydu. Sözleri, dudak-
larından sanki bir uyarıda bulunuyormuşçasına döküldü.*

*"Piyano çalıyor olmasam, Bach üzerine çalışmasam,
emin ol ne dediğini anlamazdım."*

*Az önce parmağıyla işaret koyduğu elli yedinci sayfa-
yı, vurgusunu önceden yapmanın verdiği rahatlıkla tekrar
açtı, sayfanın diplerine doğru indi ve şahane bir Fransız-
cayla okumaya başladı:*

*"Güz sabahı üzüm bağında
Sıra sıra büklüm büklüm
Kütüklerde salkımların
Salkımlarda tanelerin
Tanelerde aydınlığın
Aydınlıkta yüreğimin.
Tekrardaki mucize gülüm
Tekrarların tekrarsızlığı!"*

Şiiri okuduktan sonra kitabı kapattı, yeniden çantasına koydu ve büyük bir ciddiyetle “Sebastian Bach’ın Do Minör Konçertosu ve ‘tekrarlarındaki tekrarsızlık’ ancak bu kadar güzel anlatılabilir” dedi, bu sefer Türkçe olarak.

Ardından “Bach, tam olarak bu” diyerek düşüncesini hayret ve hürmetle tekrarladı genç kız.

Biraz daha yürüyünce, *Le Divan*’ı ve önünde uzayan kuyruğu aynı anda gördüler.

Her ikisi de bacaklarına hız verip, dışarıya taşmış otuz kırk kişilik kuyruğun en sonunda yerlerini aldılar.

Onların peşine de birileri takıldı, kuyruk uzadıkça uzadı. Hepsinin ellerinde, Ümit’in az önce çantasından çıkarıldığı kırmızı kaplı küçük kitaptan vardı.

“Paris Ma Rose.”*

“Paris Gülüm”ü hem Ümit hem de Ömer, kendi kendilerine ve birbirlerine defalarca okumuşlardı.

Kitap Paris’te çok ama çok sükse yapmış, adı kültürün öteki adı gibi anılan kentin bütün saygın kitapçılarında, tıpkı *Le Divan*’da olduğu gibi, vitrinleri boydan boya kaplamıştı.

İçi içine sığmıyordu sırada beklerken Ömer’in. Üç yıl önce, yine Paris’te görmüştü can yoldaşını. Yanında Ümit yoktu o kez.

Bir başka deyişle, yanında Ümit olmak üzere Nâzım’la ilk kez yüz yüze geleceklerdi.

***

---

* Nâzım Hikmet’in bu kitabı, Charles Dobzynski tarafından Fransızcaya çevrildi, illüstrasyonlarını ünlü sanatçı Jean Picart Le Doux yaptı. Eserin yayıncısı Pierre Jean Oswald’dır.

Nâzım'ın geçen gelişinde 1958 yılı ve Mayıs ayıydı.

Fransız Komünist Partisi, düzenlediği büyük eyleme dünyanın her yerinden en ünlü aydınları davet etmiş, Nâzım'ı şeref konuklarının arasına koymuştu.

Ömer onu yürüyüşte bulmuş, iki eski dost gözyaşları içinde kucaklaşmışlardı.

Yan yana yürürlerken, Nâzım “Otelim Saint Michel Bulvarı’yla Medicis Caddesi’nin kesiştiği köşede. Yarın gün doğar doğmaz, Medicis Çeşmesi’nin önünde buluşalım” demişti eski dostuna.

O gece gözüne uyku girmemiş, sabahı zor etmişti Ömer.

Nâzım’ı, gün ısrken geldiği çeşmenin başında, kendisini bekler bulmuştu.

Deli gibi sarılmışlardı birbirlerine.

Üç dakika mı? Beş dakika mı? Kim bilir...

İkisi de çocuk gibi, hıçkırarak, içlerini çekerek ağlamışlardı. Sonra ellerinin tersiyle gözlerinin yaşlarını silmiş, en yakındaki kahveye gidip oturmuşlardı.

“Ben, iki tane croissant istiyorum” demişti şair. Kendisi için bir tane almıştı Ömer.

Ve tabii, oturdukları kafeyi mis gibi kokutan kahveler...

“Biliyor musun canımın içi, General de Gaulle’ün pis bir oldubitti ile Fransa’nın başına geçirilmiş olmasından bile daha önemli şu croissantlar ve kahve” demiş, iştahla etmişti kahvaltısını kadim dostu.

Zor günlerden geçiyordu Fransa. Charles de Gaulle’ün seçim hileleriyle başbakanlık koltuğuna oturması ülkede hayli güçlü olan işçi sınıfının canını çok sıkmış, bu nedenle gösteri büyük ses getirmişti.

Göğüslerinde kırmızı karanfiller olmak üzere Nâzım, Abidin,* Güzin,** Charles ve Ömer hep birlikte yürümüşlerdi, bir gün önce düzenlenen protesto gösterisinde.

“Yıllar sonra yine birlikteyiz” diye düşünmüştü o gün Ömer.

Sonra kalp çarpıntıları tutmuştu şairin.

Charles’ın, Republique Meydanı’na bakan dairesine çıkmışlardı hep birlikte.

“Ne gündü ama!” demişti, gözlerinin içi gülerek ve crossanundan koca bir parça, kahvesinden kallavi bir yudum alarak bir gün öncesi için Nâzım.

On binlerce işçinin kızıl bayraklarla meydanları doldurmasına, eski günlerde olduğu gibi, nasıl da birlikte sevinmişlerdi.

Hatta bir ara, ağzını Ömer’in kulağına dayayıp “Devrim mi oluyor ne?” demişti şair.

Her zaman umut aşıl原因an o inandırıcı tını vardı sesinde yine.

***

Babası üç yıl önce yaşanan bu karşılaşmayla hemhal olmayı sürdürürken “Az kaldı” dedi Ümit.

Kuyruk epey ilerlemiş, baba kız Le Divan’ın kapısından içeriye girmişlerdi.

---

* Abidin Dino 1913-1993 yılları arasında yaşadı. Ressam. Babiâli’nin başarılı simalarındandı. Fransa’nın ünlü sanatçılarıyla çalıştı. Başta Paris olmak üzere pek çok kentte sergiler açtı. Resimlerini Türk kültürünün tarihsel kökleriyle bağlantılı yaptı.

** Güzin Dino 1910-2013 yılları arasında yaşadı. Dilbilimci, yazar ve çevirmen. İnceleme, anı, mektup türlerinde eserler verdi.

Ümit'in sözleriyle bir uykudan uyanır gibi oldu Ömer. Kaç dakika düşünmüştü acaba 58 Mayıs'ı üzerine?

"Paris Ma Rose"u bir kez daha okuduğu için olsa gerek, babasının dalıp gitmesine ses etmemiştii Ümit.

Şaşkınlıkla baktı Ömer etrafa. Nasıl olup da kapıdan içeriye girdiklerine ve buldukları noktaya ne zaman geldiklerine dair hiçbir şey hatırlayamadı.

İşte ileride, kitaplarını imzalıyordu o. On ya da on beş kişi ya kalmış ya kalmamıştı aralarında. Az sonra karşılaşacaklardı.

"Bakalım tanıyacak mı seni?" diyerek, metrodan çıkarken sorduğu soruyu ayaklarının ucunda yükselip tekrarladı Ümit. Sorusunu Türkçe de sorsa, kimse duymasın diye elini ağzına siper etmişti.

Gülümsedi Ömer. O da tıpkı kızı gibi ağzını eliyle maskeledi ve eğilip kızının kulağına "Tanır" dedi Türkçe olarak.

Kan ter içinde imzalıyordu kitaplarını şair.

Okurlarıyla konuşuyor, şakalaşıyordu da.

Son yaşlı kadın kitabını imzalatıp önlerini boşaltınca "Ömer!" diye haykırdı Nâzım ve cüssesinden hiç beklenmeyecek bir çeviklikle yerinden fırlayıp masanın öteki tarafına geçti, aşağı yukarı aynı boyda olduğu dostuna sıkı sıkı sarıldı.

İki koca adamın gözleri yaşardı.

Nâzım, enikonu ağlamaya başlayacağını hissedince Ömer'i bıraktı, gözlerini ceketinin kollarına silip yerine geçti.

Le Divan Kitabevi'nde, bu tabloya şahit olan herkes duygulandı.

“Sen...” dedi Ömer’e şair. “Şurada, kenarda bekle biraz. Birlikte çıkacağız.”

Kendini toparlamak için önündeki bardaktan birkaç yudum su içti ve sıradakilerin kitaplarını imzalamaya devam etti.

***

“Bize gidelim” dedi Ömer, kitabevinden dışarıya çıkar çıkmaz.

“Olur” dedi Nâzım ve etrafını saran arkadaşlarından akşama kadar izin istedi.

Ömer’in çevirdiği taksiye bindiklerinde, şairin ilk işi yanındaki Ümit’i işaret edip “Bu küçükhanım kimin nesi?” diye sormak oldu.

Yutkundu Ömer ve “Kızım Ümit. Leyla’yla benim kızımız!” diye cevapladı.

Nâzım’ın bu soruyu soracağını biliyordu. Hazırlıklı olsa da, sesi çatallı çıkmıştı.

Büyük şairin nutku tutuldu. Yanında oturan, daha önce pek de dikkatli bakmadığı Ümit’e bu kez dünyanın en önemli kimsesiymiş gibi baktı. Boğazı düğümlendi ve ölgün bir ses tonuyla “Leyla ve senin kızın mı? Ümit mi?” dedi.

“Evet” dedi kelimeyi uzatarak ve ne var bunda bu kadar şaşılacak der gibi Ümit.

Toparlandı Nâzım. Bir kez daha baktı genç kıza. Bayılacak gibi hissetti. Önde, şoförün yanında oturan Ömer’le bir süre göz göze gelmemeye çalıştı.

Sonra “Eve varıncaya kadar gözlerimi kapatabilir miyim? Malum kalbim” dedi ve uzun bacaklarını şoförün koltuğunun altına doğru uzattı, başını koltuğa yasladı, gözlerini kapattı.

BİR

Resimli Ay'ın* emektar odacısı, masasında kendini kaptır-
mış çalışan Nâzım'a rahatsız etmekten korkar gibi yaklaştı.

“Beyim iki çocuk geldi. Biri kız biri oğlan. Aşağıdalar. Sizi sordular. Beklemelerini, bakacağımı söyledim. Savayım gitsin-
ler mi?”

“Çocuk mu?” dedi anlamadığını belirtir gibi Nâzım.

“Üniversiteli miymişler, neymişler?”

İnsan altmış yaşını geçince üniversiteliler tabii çocuk gibi görünür diye düşündü Nâzım. Düşüncesinde haklı olup olmadığını anlamak için gülümseyerek sordu:

“Ben neyim peki Asım Efendi? Ben de çocuk muyum?”

Lafları eğip bükerek konuşmayı oldum olası sevmeyen yaşlı adam “Çocuksunuz tabii beyim” dedi ciddiyetle.

Mesele anlaşılmıştı.

“Ben gider alırım misafirlerimi” diyerek ayağa kalktı, kendisine şaşkınlıkla bakan odacının yanından geçti ve koridorun sonundaki merdivenlerden aşağıya doğru koştu.

“Hoş geldiniz çocuklar!” dedi hanın kapısında kendisini beklemekte olan gençlere.

“Vallahi ben demedim çocuk olduğunuzu, Asım Efendi söyledi” diyerek iki gencin ellerini sıktı.

Sessizlik içinde merdivenleri tırmanırken, hayatında bu kadar güzel iki insan tanımadığını düşündü Nâzım.

---

* *Resimli Ay* dergisi, kimi zaman yayınına ara verilerek ya da ismi değiştirilerek, Şubat 1924-Aralık 1938 yılları arasında, Zekeriya ve Sabiha Sertel tarafından yayımlandı.

Sovyetler Birliği'nde uzun yıllar yaşamış, güzelliğiyle ünlü Slav ırkının en nadide örneklerini görmüş, bazılarıyla arkadaşlık etme fırsatı bulmuştu ama bu çocuklar sahiden başkaydı.

Odasına ulaştıklarında, şair masasının arkasındaki sandalyeyi aldı, konukların oturacağı iki sandalyenin yanına çekti.

“Böylece, masayı aramızdan çıkartmış olduk” dedi gülerek.

Asım Efendi askıda getirdiği üç çayı masanın üstüne koyup çıkınca kendisini ziyarete gelen iki gence “Evet, deyin bakalım, neyin nesi kimin fesisiniz?” diye sordu.

“Ben Ömer'im” dedi genç adam ve onu “Ben de Leyla” diyerek izledi genç kız.

Nâzım, Leyla'ya bakmaya kıyamadı.

Sahiden de, türünün en güzel örneklerinden biriydi genç kız. Kızıl, kendiliğinden dalgalı saçları, beyaz, pürüzsüz, ışıldayan teni ve koyu, derin mavi gözleriyle parılıyordu. Ayrıca epay boyluydu ve boyuna uygun bir endama sahipti.

“Neredeyse Ömer'le aynı boyda” diye düşünmüştü, hanın kapısında ikisini yan yana gördüğünde.

Az önce, çay bardağını ve tabağını tutan ellerine de bakmıştı Leyla'nın. Kelimenin tam anlamıyla hayran kalmıştı karşısındaki güzelliğe.

Ömer'in durumu da farklı değildi. O da aynı Leyla gibi uzun boylu ve mütenasip vücutluydu. Kumraldı delikanlı. Hiçbir kadının ve erkeğin, onun zümrüt yeşili gözlerine uzun boylu bakamayacağına her türlü bahse girerdi.

İki çocuğun sıra dışı güzelliği, uzun süre meşgul edecekti şairi.